

Meerjarenbeleidsplan
Betrekken bij Groen 2025-2029

Werken met de energie van de
GROENE
VRIJWILLIGER

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Waar staan we nu	5
Trends	10
Ambities (missie, doelen en strategie)	13
Concrete acties	16
Aanvullende programma's	19
Organisatie en afbakening	22
Monitoring en rapportage	26
Wat niet: afbakening	26

Inleiding

Van uitgestrekte veenweide gebieden, de gecultiveerde polders en heide, tot oude productiebossen en hakhoutbosjes. Van de wilde Waddenzee tot de historische buitenplaatsen en boerenerven: Noord-Holland heeft het allemaal. Het Noord-Hollandse landschap is grotendeels door mensenhanden gemaakt. Het is ons natuurerfgoed. De toekomst van deze gebieden is dan ook onlosmakelijk verbonden met de inzet en aandacht die we hier allemaal aan willen geven.

Vrijwilligers zijn onmisbaar voor het beheer, behoud en de beleving van natuur en landschap in Noord-Holland. Ze beheren natuurgebieden, monitoren natuur, planten-, diersoorten en ontwikkelingen, en zorgen via educatie en voorlichting voor verbinding met de maatschappij. Uit recent onderzoek blijkt dat Nederlanders zich veel vaker en op verschillende manieren inzetten voor natuur en groen dan gedacht. Volgens de studie heeft ongeveer 34% van de volwassen Nederlanders zich in 2023/2024 vrijwillig ingezet voor natuur en groen. Dit komt neer op ongeveer vijf miljoen mensen. Een flink deel daarvan ruimt zwerfafval op, maar je kunt ook denken aan het onderhouden van buurttuinen en groenstroken, deelnemen aan natuurtellingen, deelnemen aan besluitvorming, of betrokken zijn bij educatieve activiteiten, zoals het geven van natuurwandelingen en rondleidingen.

De gezamenlijke inzet van groene vrijwilligers vertegenwoordigt een enorme hoeveelheid specialistische kennis en inzet. Hun actieve betrokkenheid creëert draagvlak voor natuurbescherming en natuurbeleid, en zorgt voor bewustwording van bedreigingen voor de natuurkwaliteit en biodiversiteit. De vrijwilligers zijn zo een onmisbare schakel in complexe maatschappelijke opgaven als klimaatadaptatie, energie- en landbouwtransitie. Ze dragen bij aan een gezonde,

groene leefomgeving, en fungeren als ambassadeurs voor de Noord-Hollandse natuur. Het energieke netwerk zorgt ervoor dat ze tot meer in staat zijn dan de afzonderlijke groepen.

Het Programma Betrekken bij Groen

De samenwerkende natuurorganisaties in Noord-Holland zijn heel dankbaar dat mensen zich zo betrokken voelen bij de natuur, en dat zij zich daar op vele verschillende manieren voor in willen zetten. Het programma Betrekken bij Groen (BBG) bundelt de inzet van vrijwilligers binnen natuurorganisaties in Noord-Holland sinds 2014 en wordt gesubsidieerd door de provincie Noord-Holland. Dit programma is erop gericht om zowel voor nieuwe aanwas te zorgen en om te zorgen dat de bestaande vrijwilligers gemotiveerd en met deskundigheid aan het werk kunnen. Hiervoor werken we programmatisch aan werving en opleiding en het ontzorgen van de besturen en coördinatoren door hen te voorzien van praktische zaken zoals adviezen, materialen en budget. Dat doen we samen met vrijwilligers, bewoners, partners en lokale overheden. Het onderhouden van het netwerk is daarom één van de pijlers van dit programma, in het bijzonder het netwerk voor Groenblauwe gemeenten, waar beleidsprofessionals best practices voor biodiversiteit uitwisselen om zo hun groene impact in bebouwde gebieden te vergroten.

Hiervoor geven IVN Natuureducatie, Natuur en Milieufederatie Noord-Holland en Landschap Noord-Holland uitvoering aan het programma en stemmen het aanbod af met TBO. Ook organiseren zij kennisuitwisseling met de vrijwilligerscoördinatoren van deze organisaties om zo ervaring en producten te delen. Sinds 2022 werken de TBO collega's ook samen aan concrete activiteiten zoals bijeenkomsten en het uitwerken van werkwijzen. Zo realiseren zij samen meer lokale impact voor de natuur en zorgen zij ervoor dat mens en natuur zich ook in de toekomst thuis voelen in dit veelkleurige landschap.

ivn natuur
educatie

natuur en milieu
federatie **noord-holland**

NH Provincie
Noord-Holland

TBO

Waar staan we nu

Onze Werkwijze

Het programma Betrekken bij Groen bestaat sinds 2014 en kan bouwen op een jarenlange ervaring met vrijwilligers door de uitvoeringpartners. De organisaties IVN Natuureducatie en Landschap Noord-Holland ontvingen tot 2014 een boekjaarsubsidie voor het ondersteunen van de bij hen aangesloten vrijwilligersgroepen. Er lag een wens bij TBO en de provincie Noord-Holland om meer samenwerking te organiseren. Dat heeft geleid tot het huidige programma Betrekken bij Groen. Het gezamenlijke programma heeft als doel om tot meer efficiency en een betere kwaliteit van de ondersteuning van vrijwilligers te komen. Een belangrijke toevoeging was dat de uitvoerders breder gingen kijken dan alleen naar hun eigen vrijwilligers en meer een intermediairfunctie zouden gaan vervullen tussen provincie en burgers op het gebied van vrijwilligers. De subsidie voor het programma Betrekken bij Groen moet direct bijdragen aan het vergroten van het draagvlak voor natuur en indirect voor het provinciale natuurbeleid. Daarnaast gaat de provincie ervan uit dat het programma via de activiteiten van de vrijwilligers ook rechtstreeks bijdraagt aan realisatie van de drie hoofddoelen van het provinciaal groenbeleid (missie). In 2024 is besloten om de inzet van Natuur en Milieufederatie Noord-Holland voor de Groenblauwe gemeenten ook onder te brengen in het programma Betrekken bij Groen.

Afgelopen jaren zijn er grote stappen gezet op het gebied van efficiency en de kwaliteit. Zo is het cursusaanbod voor alle doelgroepen inhoudelijk en didactisch verbeterd, zijn alle richtlijnen voor veilig werken doorgevoerd op basis van de verantwoordelijkheden in de Arbowet en is het aanbod voor de doelgroep tellers en soortbeschermers aangevuld met cursussen, excursies en kennisuitwisseling. We hebben een actief netwerk dat we via de website Vrijwillig Groen en de Dialoogdag van de juiste informatie voorzien. We houden de lijntjes kort en zorgen voor uitwisseling en verbinding voor optimale synergie en resultaten. We zoeken steeds naar mogelijkheden voor co-creatie voor het cursusaanbod, bijeenkomsten of producten. Kortom, er ligt een goede basis voor samenwerking waarbij we elkaar versterken en elkaars expertise en netwerk gebruiken.

Het budget voor het programma werd destijds bepaald door het optellen van de jaarlijkse bijdragen voor IVN Natuureducatie en voor de vrijwilligersactiviteiten van Landschap Noord-Holland, aangevuld met een extra budget van € 100.000,- voor samenwerkingsactiviteiten. Dit bedrag is sindsdien onveranderd, maar wordt met ingang van 2025 aangevuld met € 50.000 voor de inzet van Milieufederatie Noord-Holland.

Afgelopen jaren hebben we het niveau van ondersteuning op peil kunnen houden door kwaliteitsverbetering en efficiëntie. Voor de komende periode zullen we keuzes moeten maken in ons aanbod om de kwaliteit van onze activiteiten en dienstverlening op peil te houden.

✓ **Faciliteren**

Als facilitator biedt BBG waar nodig ruimte en hulp aan vrijwilligersgroepen. Hierbij kan het gaan om specialistische (vak)kennis, praktische hulp, aandacht, advies en/of financiën. Bij faciliteren staat het mogelijk maken van het vrijwilligerswerk en het wegnemen van belemmeringen centraal. Samen werken we toe naar expertvrijwilligers.

✓ **Stimulans**

BBG stimuleert initiatieven, maar laat de uitvoering over aan de vrijwilligers. We stellen budgetten beschikbaar en bieden begeleiding om initiatieven aan te jagen en draaiende te houden. Stimuleren gaat ook over de stap van interesse in de natuur naar actief betrokken zijn bij groen. Het gaat om het mobiliseren en in beweging brengen van nieuwe vrijwilligers.

✓ **Netwerk**

BBG zorgt voor verbindingen tussen inwoners, lokale overheden, vrijwilligersgroepen en maatschappelijke organisaties. Ze stelt haar eigen netwerk beschikbaar en maakt zelf ook onderdeel uit van verschillende netwerken. BBG zorgt dat partijen elkaar weten te vinden.

✓ **Innovatie**

Als laatste houdt het programma als innovator de trends en ontwikkelingen bij en vertaalt kansen naar nieuwe activiteiten. Dit doen we enerzijds door activiteiten die continu worden uitgevoerd gradueel bij te stellen, anderzijds door actief te leren bij experimenten. BBG zorgt voor het zorgvuldig doorvoeren van veranderingen.

Voor wie?

In dit programma onderscheiden we verschillende soorten vrijwilligers op basis van het soort werk dat ze uitvoeren en in welke context ze zijn georganiseerd. Dit zijn vrijwilligers waarmee IVN Natuureducatie, Landschap Noord-Holland en TBO afspraken hebben gemaakt over de samenwerking:

Herstellers in twee subgroepen

Vrijwilligersgroepen die in de natuurterreinen van de TBO's werken met instructie van de boswachter.

Vrijwilligersgroepen die zelfstandig beheerwerk uitvoeren, waarbij ze zelf het werk plannen en afstemmen met de terreineigenaar.

Vertellers in twee subgroepen

Vrijwilligers actief bij IVN afdelingen met verschillende werkgroepen.

Vrijwilligersgroepen die in de natuurterreinen van de TBO's voorlichting en educatie geven bij excursies of in bezoekerscentra.

Soortbeschermers/tellers in drie subgroepen

Vrijwilligers die alleen soorten tellen volgens een vast protocol. Degene die de informatie ontvangt, neemt fysieke maatregelen. Een subgroep markeert de soorten ook met een ring of zender.

Vrijwilligers die gerichte acties uitvoeren om soorten te beschermen tijdens het broeden of tijdens de trek: nesten markeren, nestbeschermers plaatsen, overzetten van padden en salamanders, reekalven verplaatsen of afzettingen plaatsen. Zij registreren de resultaten van hun inspanning in een database.

Vrijwilligers die fysieke maatregelen nemen om specifieke soorten te beschermen: plaatsen van nestkasten, poelenonderhoud, wanden aanleggen en onderhouden voor ijsvogel en oeverwaluw, broedplatforms voor sterns, scholeksters, etc.

Trends

Het CBS rapporteert (2024) dat de Nederlandse Living Planet Index sinds 1990 gemiddeld is toegenomen. Dat lijkt goed nieuws: de populaties van soorten in zoetwater en het moeras zijn met ongeveer 89% toegenomen. Dat komt vooral door de betere waterkwaliteit. Hierdoor kon bijvoorbeeld de otter geïntroduceerd worden. Ook natuurherstel, de toename van het aantal moerasgebieden en de verandering van het klimaat speelden een rol. Het veranderende klimaat heeft namelijk op sommige zoetwater- en moerassoorten een positieve impact.

Echter, daar staat tegenover dat op het land de hoeveelheid diersoorten juist afnam. Sinds 1990 zijn de populaties met 27% gedaald. Deze afname zie je vooral bij soorten die voorkomen in open natuurgebieden, zoals heide en duinen, en bij soorten in het agrarisch en stedelijk gebied. En dat zijn nu juist de biotopen waar Noord-Holland zo rijk aan is.

Er zijn veel drukfactoren op de natuur, biodiversiteit en landschap. Het gebrek aan ruimte door de behoefte aan betaalbare woningen, abiotische factoren zoals stikstof en waterkwaliteit, maar ook natuurgerichte recreatie zorgen voor verstoring en kwaliteitsverlies van de leefomgeving.

Elk van deze gebieden heeft ook nog een eigen status, zoals Natura 2000 of Natuur Netwerk Nederland. Bij ieder gebied hoort een specifiek beleid, opgesteld door gemeenten, Provincie, waterschappen of het Rijk. Verder worden integrale voorstellen gemaakt zoals het Aanvalsplan Landschap waarin is vastgelegd dat er in het landelijk gebied gewerkt moet worden aan minstens 10% groenblauwe dooradering. Het is dan ook essentieel dat dit natuurbeleid goed uitgevoerd en gehandhaafd wordt.

Daarnaast is ook de openbare ruimte, in het stedelijk- én landelijk gebied, belangrijk voor het realiseren van een basiskwaliteit natuur. Ook voor deze gebieden is natuurinclusief beleid, op alle vlakken, met zorg voor de uitvoering, van groot belang. De Basiskwaliteit Natuur is een concept dat vooral voor gemeenten handvatten biedt. Met name voor het doelmatig versterken van de biodiversiteit in de openbare ruimte en om samen met bewoners en bedrijven op particuliere erven de kwaliteit te verhogen. Er wordt momenteel vanuit verschillende programma's handen en voeten gegeven aan dit relatief jonge concept. Het is belangrijk dat het belang van deze minimale natuurwaarde politiek en maatschappelijk gevoeld en erkend wordt.

De wereld van vrijwilligerswerk

De natuur in Noord-Holland kan alle hulp gebruiken. Gelukkig zijn er op veel plekken vrijwilligers actief, als onderdeel van de energieke samenleving. Zij onderhouden wekelijks of maandelijks natuurgebieden, monitoren de natuur op basis van planten-, diersoorten en ontwikkelingen, en zorgen met educatie en voorlichting voor verbinding met de maatschappij. Vrijwilligers trekken zich niets aan van grenzen en doelen en willen vooral dat hun eigen leefomgeving weer mooi wordt. Naar schatting, op basis van de contacten die we hebben, zijn er in Noord-Holland ruim 12.000 mensen (zeer) actief en doen er nog eens duizenden mensen mee aan incidentele activiteiten zoals de jaarlijkse Natuurwerkdag of Fête de la Nature. Al deze vrijwilligers geven de natuur een stem.

Nederland is kampioen vrijwilligerswerk in de wereld. Bijna de helft van de Nederlanders doet vrijwilligerswerk, waarvan 4,7% zich inzet voor Milieu, natuur of dierenbescherming (CBS,

2024). De recente studie van Wageningen University & Research becijfert zelfs dat ongeveer vijf miljoen mensen zich vrijwillig inzetten voor natuur en groen in Nederland. Velen daarvan zien zichzelf niet als 'groene vrijwilliger', terwijl ze wel onbetaald bijdragen aan natuurbehoud en leefbaarheid in hun omgeving.

Als je de cijfers van het CBS doorrekent naar Noord-Holland, zijn duizenden¹ vrijwilligers actief als teller, verteller of hersteller in natuur en landschap. Zij zijn van onschatbare waarde voor de natuur, de biodiversiteit en het draagvlak voor de natuur bij de Noord-Hollanders. IVN Noord-Holland (IVN) en Landschap Noord-Holland zijn sinds vele decennia de ondersteunende organisaties voor de tellers, vertellers en herstellende.

Vrijwilligers verzetten veel werk

De inzet van vrijwilligers is heel belangrijk voor zowel de betrokkenheid van deze mensen bij natuur en de boodschap die ze daarmee afgeven: de natuur is zo belangrijk dat zij zich daar vrijwillig voor willen inzetten. Het werk dat de vrijwilligers verzetten is niet alleen in kwantiteit, maar ook in kwaliteit een meerwaarde. Een vrijwilliger is gemiddeld vier uur per week actief. Velen beschikken over ruime deskundigheid en ervaring op het gebied van educatie, natuurbeheer of soortenbescherming. Doordat zij vaak lange tijd actief zijn in een gebied, hebben ze ook nog uitgebreide gebiedskennis en fungeren ze als een levend archief.

Het werk in de natuur is aantrekkelijk

Actief zijn in de natuur is niet alleen goed voor de natuur zelf, maar ook voor het welzijn en daarmee ook gezondheid van de vrijwilliger. Frisse buitenlucht, fysiek werk, resultaten zien van de inspanning en gezelligheid/sociale contacten zijn hele belangrijke onderdelen van het vrijwilligerswerk. De natuurorganisaties merken ook dat het vaak niet moeilijk is om nieuwe vrijwilligers te werven voor een specifieke klus. Als natuurorganisaties gunnen we iedereen die actief wil worden een passende klus in de natuur.

---

¹ Wanneer je deze cijfers doorrekent naar Noord-Holland, zijn dat ongeveer 100.000 volwassenen die actief zijn.

Wat zeggen de vrijwilligers zelf?

In april 2023 zijn 1500 vrijwilligers bij de verschillende natuurorganisaties gevraagd naar hun betrokkenheid en motivatie voor het werk dat zij doen. Zij geven het groene vrijwilligerswerk gemiddeld een 8.1 (n=789) wat betekent dat hun tevredenheid met 0.5 punt is gestegen ten opzichte van het vorige tevredenheidsonderzoek in 2017. Na 'lekker buiten aan het werk te willen zijn' (78%), is voor driekwart van de vrijwilligers de belangrijkste reden om dit werk te doen: bij willen dragen aan natuurbeheer. Zij voelen zich daarbij dan ook sterk verbonden aan het gebied waar ze actief zijn (70%).

Een kwart van de vrijwilligers geeft aan dat er een tekort aan vrijwilligers is. Zij delen hun kennis en enthousiasme met mensen in hun directe omgeving om hen zo te betrekken bij hun werk. Om dat goed te kunnen doen, geeft meer dan de helft van de vrijwilligers aan dat het vergroten van kennis over natuurbeheer en soorten hun grootste behoefte is. Het

programma Betrekken bij Groen biedt hiervoor ondersteuning. Door kennis beschikbaar te stellen vanuit natuurorganisaties krijgen meer Noord-Hollanders de kans om zich in te zetten voor het groen en zich daarbij betrokken te voelen.

Het vinden en binden van vrijwilligers en opbouw van expertise

Er is ook altijd een zorg: De gemiddelde leeftijd van vrijwilligers is hoog, rond de 70 jaar, waardoor er toch onverwachts een capaciteitsprobleem kan zijn bij een groep. Nieuwe vrijwilligers zijn regelmatig nodig. De behoefte van de potentiële nieuwe vrijwilliger is de afgelopen jaren veranderd door maatschappelijke ontwikkelingen zoals: toegenomen mantelzorg, hogere pensioenleeftijd en minder behoefte om zich te committeren aan een organisatie. De moderne vrijwilliger wisselt snel van organisatie en vraagt zich steeds af: *what's in it for me?* Korte klussen met een kop en een staart zijn de trend. Mensen zitten niet te wachten op de ballast van een organisatie, zoals vergaderingen en besprekingen. Het vinden van vrijwillige bestuursleden of coördinatoren is daarom vaak lastig. Daarnaast kost het een aantal jaar om de deskundigheid op te bouwen. Voor vrijwilligers die monitoren, is er drie jaar nodig voor ze zelfstandig op pad kunnen. Om dat goed te begeleiden is tijd en energie nodig.

Een extra punt van aandacht bij de werving is dat er op dit moment een behoorlijk homogene

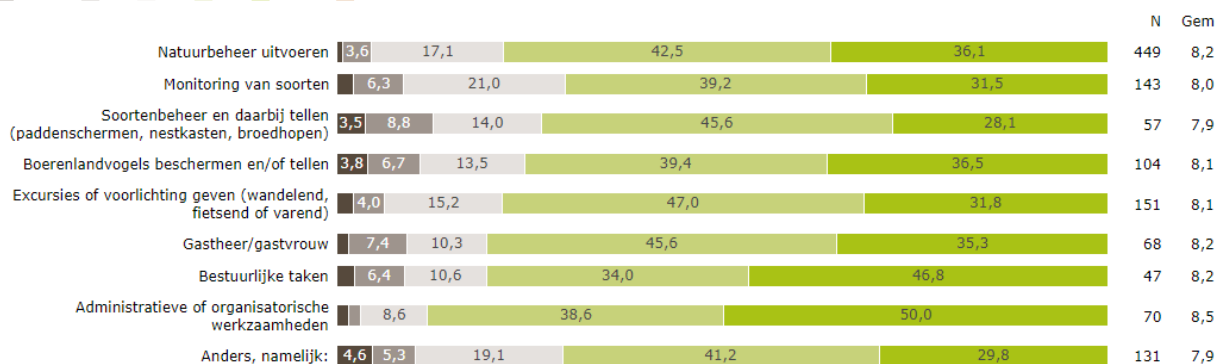
groep actief is als vrijwilliger. Als maatschappelijke organisaties willen we een inclusievere vrijwilligersgroep aan ons binden. Zo zorgen we dat we relevant blijven en draagvlak vergroten voor natuur in Nederland. Voor de natuurorganisaties betekent dit dat er actief gewerkt moet worden aan een transitie van het oude systeem, waarbij bestaande vrijwilligers de norm en de cultuur bepalen, naar een nieuwe vorm.

Crossing Type vrijwilligerswerk

In hoeverre bent u tevreden over het vrijwilligerswerk?

■ ≤ 5 ■ 6 ■ 7 ■ 8 ■ ≥ 9 ■ weet niet / geen mening

Ambities (missie, doelen en strategie)

In dit hoofdstuk beschrijven we de ambitie (het waartoe), de onderliggende strategie (het hoe) en een (globale) afbakening.

Missie

We streven naar een maatschappij waar ieder op zijn manier bij kan dragen aan een duurzame wereld en invulling geeft aan actief burgerschap. In het programma Betrekken bij Groen werken we met de mensen die al sterk gemotiveerd zijn om zich in te zetten voor natuur, biodiversiteit en een aantrekkelijk Noord-Hollands landschap. Als natuurorganisaties helpen we hen met laagdrempelige ondersteuning om zelf aan de slag te gaan. We gunnen álle Noord-Hollanders een goede relatie met de natuur. Met passende activiteiten vergroten we de inzet en betrokkenheid bij zowel de natuur als bij elkaar.

Doelen

In het programma BBG werken uitvoerders IVN Natuureducatie, Natuur en Milieufederatie Noord-Holland en Landschap Noord-Holland met hulp van de diverse terreinbeherende organisaties (TBO's) en gefinancierd door de Provincie Noord-Holland aan een gezamenlijk, drieledig doel:

Maatschappelijk draagvlak voor natuur in Noord-Holland bestendigen én vergroten, en de mensen in Noord-Holland de mogelijkheid bieden om actief betrokken te zijn bij hun groene leefomgeving.

Vrijwilligers faciliteren om de natuurkwaliteit en biodiversiteit te beschermen en te verhogen en om bij te dragen aan de kwaliteit van ons Noord-Hollandse landschap.

De samenwerking optimaliseren tussen vrijwilligers, BBG-partners en beleidsmakers om zo bij te dragen aan de nationale, Europese en provinciale natuurdoelstellingen zoals het bevorderen van de biodiversiteit.

Strategie

We zetten in op een energieke samenleving en kiezen er daarom bewust voor de aandacht en tijd te richten daar waar er energie aanwezig is. We werken toe aan steeds meer betrokkenheid: van het lezen van leuke berichten op de website, naar het bezoeken van de natuur, deelnemen aan activiteiten, het eenmalig meedoen met een vrijwilligersgroep tot uiteindelijk het structureel meedraaien in een vrijwilligersgroep.

We zetten in op basiskwaliteit van natuur, biodiversiteit en landschap: we zorgen dat we met de vrijwilligers steeds beter natuurbeheer uitvoeren, soortenbescherming organiseren en draagvlak hiervoor creëren.

We zetten in op continuïteit en duurzame inzetbaarheid van vrijwilligersgroepen. Organisatieontwikkeling van de zelfstandige vrijwilligersgroep ondersteunen, van initiatief tot langlopende vrijwilligersgroep (50 jaar of langer actief) omdat we hiermee de opgebouwde kennis kunnen borgen.

We zoeken actief de samenwerking met zowel vrijwilligers als andere organisaties die bij willen dragen aan onze doelen. Agrarische Natuurverenigingen, gemeenten, soortenorganisaties zoals stichting ANEMOON, Vogelbescherming, Kenniscentrum Akkervogels, SOVON en Stichting Steenbreek zijn partners in verschillende projecten. Via het netwerk Groenblauwe gemeenten betrekken we beleidsmedewerkers van overheden voor maximale lokale verbinding, kennisdeling en samenwerking op actuele thema's, zoals Basiskwaliteit Natuur.

We zetten in op draagvlak voor natuurbeleid: we nodigen vrijwilligers uit om bij te dragen aan beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering: inspraak, meedenken met beleid en het uitdaagrecht.

Concrete acties

Dat betekent dat we voor de drie doelen werken aan:

Maatschappelijk draagvlak voor natuur in Noord-Holland bestendigen én vergroten, en de mensen in Noord-Holland de mogelijkheid bieden om actief betrokken te zijn bij hun groene leefomgeving.

- ✓ We zorgen voor een brede bekendheid van de mogelijkheid voor groen vrijwilligerswerk door communicatie en publieksevenementen.
- ✓ We bieden een platform dat breed gevonden wordt om nieuwe vrijwilligers te werven. Zo kunnen we vrijwilligers snel doorverwijzen en de verschillende mogelijkheden laten zien.
- ✓ We ondersteunen vrijwilligersgroepen met het aanbieden van eenvoudige flexibele klussen om bekendheid met het vrijwilligerswerk te vergroten.
- ✓ We ondersteunen vrijwilligersgroepen met werving, inwerken en opleiden van nieuwe vrijwilligers (boerenlandvogels, herstellende, vertellers en tellers). Dit zorgt ook voor betrokkenheid bij de huidige vrijwilligers.
- ✓ We bieden budget om nieuwe initiatieven te ondersteunen (BBG Fonds).
- ✓ We geven invulling aan ambassadeurschap van de vrijwilligers voor de Noord-Hollandse Natuur.
- ✓ We delen positieve verhalen over de motivatie en impact van vrijwilligers en groene initiatieven in Noord-Holland.

In het jaarlijkse werkplan voor Betrekken bij Groen werken we deze onderdelen uit voor:

1. De website Vrijwillig Groen (IVN Natuureducatie).
2. Aanpak werven doelgroepen (IVN Natuureducatie).
3. Het Betrekken bij Groen Fonds met een jaarlijks vast te stellen budget (Landschap Noord-Holland).

Vrijwilligers faciliteren om de natuurkwaliteit en biodiversiteit te beschermen en te verhogen en om bij te dragen aan de kwaliteit van ons Noord-Hollandse landschap.

- ✓ We zijn goed in het oplossen van problemen en willen vrijwilligers heel graag helpen. We respecteren de tijd die zij vrijwillig inzetten.
- ✓ We kennen onze vrijwilligers goed en hebben warme contacten. Hierdoor weten we wat er speelt en hoe we daar op kunnen reageren. We weten hoe we de vrijwilligers moeten bereiken en wat ze motiveert. We hebben de rolverdeling, taken en verantwoordelijkheden zoveel mogelijk vastgelegd in een contract of overeenkomst. We zijn rolvast richting de verschillende types vrijwilligers (bij TBO, zelfstandig) wat betreft aansprakelijkheid en veilig werken.
- ✓ We ondersteunen vrijwilligersgroepen bij de werving van nieuwe vrijwilligers en hebben daarbij aandacht voor de cultuur en de organisatiestructuur van de groep.
- ✓ Vrijwilligers hebben honger naar kennis. We bieden de vrijwilligers actuele kennis over de natuur via inhoudelijke cursussen, nieuwsbrieven, webinars en uitgaves zoals het Jaarboek Boerenlandvogels (nieuwe stijl) en Tussen Duin en Dijk.
- ✓ We bieden de vrijwilligers op een effectieve wijze vaardigheden via trainingen (educatie/voorlichting, veilig werken met gereedschappen en machines, tellen volgens protocol). Dit is volgens een leerlijn waarbij we zowel de beginnende vrijwilligers helpen met inwerken en opstarten, als de meest deskundige vrijwilligers gespecialiseerde kennis aanbieden.
- ✓ We bieden de vrijwilligers materialen (uitleen gereedschappen, beschermingsmateriaal weidevogels, wildcamera's, etc.).
- ✓ We zorgen voor digitale ondersteuning met databases (voor educatieve materialen of gegevens boerenlandvogels of landschapselementen) en apps, zoals voor voor veilig werken.
- ✓ We verzamelen waar mogelijk betrouwbare gegevens over biodiversiteit en landschapskwaliteit en rapporteren hierover (bijvoorbeeld Jaarboek Boerenlandvogels nieuwe stijl en het Meetnet Landschapselementen).
- ✓ We bieden laagdrempelig budget voor nieuwe projecten of materialen (BBG Fonds).
- ✓ Professionals bij de natuurorganisaties kunnen zorgen voor continuïteit en kwaliteit bij de vrijwilligersgroepen. We bieden de medewerkers van TBO een netwerk van contacten van andere vrijwilligersgroepen en professionals.

In het jaarlijkse werkplan voor Betrekken bij Groen werken we deze onderdelen uit voor:

4. Ondersteunen herstellende (Landschap Noord-Holland).
5. Ondersteunen vertellers (IVN Natuureducatie).
6. Ondersteunen tellers inclusief soortbescherming (Landschap Noord-Holland).

De samenwerking optimaliseren tussen vrijwilligers en BBG-partners en beleidsmakers om zo bij te dragen aan de nationale Europese en provinciale natuurdoelstellingen zoals het bevorderen van de biodiversiteit.

- ✓ Er is veel wet- en regelgeving waaraan vrijwilligersgroepen moeten voldoen. Door samenwerking op landelijk en provinciaal niveau verbeteren we de ondersteuning rondom deze regels.
- ✓ We zorgen ervoor dat vrijwilligers onderling kennis en ervaringen kunnen delen in een netwerk. Hiervoor zetten we bijeenkomsten (onder andere de Dialoogdag) en de website Vrijwillig Groen in.
- ✓ We ondersteunen vrijwilligers en lokale overheden bij het aangaan van onderlinge samenwerkingen, om zo de betrokkenheid en de invloed van de vrijwilligers te vergroten.
- ✓ Vrijwilligerscoördinatie is een specialisme, de behoefte om kennis en ervaring van de professionals uit te wisselen is groot. We zorgen ervoor dat de professionele vrijwilligerscoördinatoren onderling kennis en ervaringen kunnen delen via een structureel overleg, co-creatie en de Dialoogdag.
- ✓ We ondersteunen lokale overheden met kennis, voorbeelden en verbinding, om zo ook buiten natuurgebieden de natuurkwaliteit te verhogen. We zoeken via het Netwerk Groenblauwe Gemeenten breed de verbinding op met partners, bijvoorbeeld Stichting Steenbreek, om zo samenwerkingen aan te jagen tussen overheden en/of vrijwilligers. We bieden een programma met activiteiten aan voor beleidsmedewerkers, zoals excursies, en maken kennisproducten beschikbaar.
- ✓ Er is financiële ruimte nodig voor innovatie en aanjaging. We ontwikkelen gezamenlijke projecten met externe financiering.

In het jaarlijkse werkplan voor Betrekken bij Groen werken we deze onderdelen uit voor:

7. Samenwerking TBO (Landschap Noord-Holland).
8. Jaarlijkse uitwisselingsdag, georganiseerd in afstemming met het TBO (Dialoogdag) (IVN Natuureducatie).
9. Netwerk Groenblauwe gemeenten (MNH).

Aanvullende programma's (naast Betrekken bij Groen)

De uitvoerende partners werken of werkten al samen in programma's die gefinancierd zijn door externe partijen. In deze programma's is er ruimte om nieuwe werkwijzen te ontwikkelen en uit te voeren om mensen te activeren en aan te laten sluiten bij een brede beweging. Hierbij een aantal voorbeelden waaraan de afgelopen jaren uitvoering is gegeven:

Groene Bondgenoten met meten Basiskwaliteit Natuur

Samenwerken voor meer impact op de Basiskwaliteit Natuur. Vanuit de landelijke samenwerking Groene Bondgenoten zetten IVN Natuureducatie, LandschappenNL en de Natuur en Milieufederaties zich samen met SoortenNL en de Vogelbescherming in voor het aanjagen van verbinding en uitwisseling tussen vrijwilligers. Immers, **samen sta je sterker**. "Het project Groene Bondgenoten heeft als ultiem doel, ofwel de beoogde impact, het bijdragen aan lokaal herstel van landschap en algemene soorten planten en dieren." Dat doen we als volgt: "In diverse gemeentes gaan vrijwilligersgroepen samenwerken en sluiten zich aan bij dit project en ontwikkelen nieuwe initiatieven zodanig dat het project impact heeft op minimaal 100 locaties." Er worden nog meer handvatten ontwikkeld voor gemeentes op het gebied van Basiskwaliteit Natuur, bijvoorbeeld via een consortium geleid door Naturalis, dat werkt aan tools en werkwijzen. Via de landelijke Groene Bondgenoten samenwerking zijn de Betrekken bij Groen partners hier provinciaal bij betrokken.

Het Groene Strand

Het Groene Strand wil de natuur en natuurbeleving weer haar plek teruggeven op het strand. Stranden dragen bij aan de biodiversiteit in ons land. In het vloedmerk leven unieke plant- en diersoorten en tegen het duin vinden strandbroeders een plek om te broeden. Door het intensieve strandbeheer krijgt strandleven geen kans om zich te ontwikkelen. Sluipenderwijs is een mooi landschap en wonderlijke natuur de afgelopen jaren daardoor verloren gegaan.

Afgelopen jaren hebben we een vrijwilligersnetwerk opgebouwd waarbij de vrijwilligers afval opruimen, aan voorlichting en preventie doen, via citizen science gegevens over het strandleven verzamelen en met belanghebbenden in overleg gaan. Ook helpen de vele vrijwilligers de broedstranden rustig te houden, nesten beschermen en broedvogels te monitoren. Landelijk zijn inmiddels 21 strandcommunities opgericht en wordt bijna 200 kilometer strand beheerd als Groen Strand (inclusief plasticvrije strandpaviljoens).

Groen in de Buurt

Steeds meer mensen gaan aan de slag met de natuur in hun eigen buurt. Voor mooier groen, meer biodiversiteit, een beter klimaat of gewoon voor de gezelligheid. Via het programma 'Groen in de Buurt' hebben de uitvoeringpartners IVN Natuureducatie, MNH en LNH van 2021 tot 2024 gemeenten geholpen bij de realisatie van groene bewonersinitiatieven. Inspiratie en creatie vormen belangrijke elementen in onze aanpak. Onze werkwijze bestaat uit drie stappen: een participatief buurtproces, een voucherregeling en verbinding via een kennisnetwerk. Het project 'Groen in de Buurt' stimuleert en ondersteunt in totaal 4-6 groene buurtinitiatieven in de openbare buitenruimte bij een gemeente. Zo ontstaat er concreet meer groen en biodiversiteit, krijgt de omgeving een kwaliteitsimpuls en worden bewoners positief betrokken bij het realiseren van een groene leefomgeving.

Buurtinitiatieven zijn de meest populaire vorm van nieuw groen vrijwilligerswerk. Het is een laagdrempelige manier voor mensen om hierbij betrokken te raken en een kans voor het bereiken van nieuwe doelgroepen. Vaak weten bewoners alleen niet hoe dit te organiseren en/of waar ze materialen of kennis over beplanting en beheer vandaan moeten halen. Onze expertise en netwerk helpt hen op weg, waarna ze het zelf kunnen (blijven) doen. Door samen te werken met lokale partijen kunnen we verkennen of er verdere begeleiding nodig is.

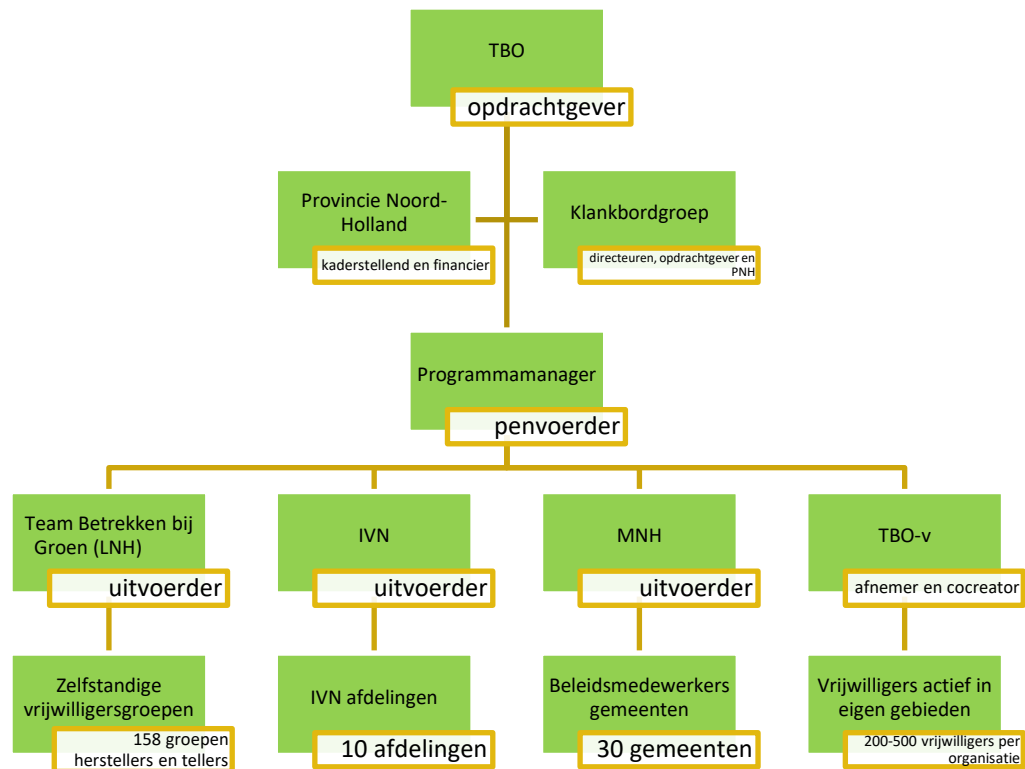
Organisatie en afbakening

Organogram en besluitvorming

Beschrijving van de wijze waarop het programma is georganiseerd en hoe de besluitvorming plaatsvindt.

Organisatiestructuur

Schematische weergave van de wijze waarop de programmaorganisatie is gestructureerd.

Opdrachtgever

Het terreinbeheerdersoverleg (TBO) is een samenwerking van 11 Noord-Hollandse natuur-, milieu en recreatieorganisaties. Zij werken met een jaarlijks rolerende voorzitter. De voorzitter is de opdrachtgever van het Betrekken bij Groen programma. In het TBO directeurenoverleg (TBO-d) wordt jaarlijks het jaarplan, en één keer in de vier jaar het meerjarenbeleidsplan, besproken en goedgekeurd. Deze werkwijze waarborgt de doelstelling, resultaten en kaders (van de provincie) van het programma en zorgt er zo ook voor dat het programma een intermediairfunctie blijft vervullen tussen provincie en burgers op het gebied van vrijwilligers. Alle leden van TBO hebben een ambassadeursrol: zij dragen het belang van het programma uit naar de eigen organisatie en het netwerk.

Provincie Noord-Holland

De provincie is kaderstellend vanuit het beleid en verleent de subsidie op basis van dit meerjarenbeleidsplan. De subsidie voor het programma Betrekken bij Groen moet direct bijdragen aan het ver groten van het draagvlak voor natuur en indirect aan beleidsdoelen gericht op het behouden en vergroten van biodiversiteit en landschapsversterking. Voor het natuurbeleid wordt de inzet van vrijwilligers erkend: "Hun werk heeft een grote betekenis voor de bescherming en ontwikkeling van de biodiversiteit en landschappen in Noord-Holland." De vrijwilligers kunnen alleen niet afgerekend worden op de resultaten die zij behalen. Voor het natuurbeleid wordt de inzet van vrijwilligers erkend: "Hun werk heeft een grote betekenis voor de bescherming en ontwikkeling van de biodiversiteit en landschappen in Noord-Holland." In 2015 hebben Gedeputeerde Staten aangegeven dat de groene vrijwilligers structureel deel uitmaken van het groene budget. Artikel 53 van de Algemene groepsvrijstellingsverordening (AGVV) vormt voor de provincie de basis om rechtmatig subsidie te kunnen verstrekken (voor activiteiten gericht op instandhouding natuurerfgoed).

Klankbordgroep: geeft input op basis van de doelen en ambities van de eigen organisatie; kijkt daarmee over de grenzen van het programma en koerst op integraliteit en afstemming met andere projecten en organisatiedoelen.

In de klankbordgroep zitten de directeuren van de uitvoeringspartners: IVN Natuureducatie, MNH en LNH, de opdrachtgever (voorzitter TBO) en de provincie Noord-Holland.

Penvoerder en programmamanager: Landschap Noord-Holland

De programmamanager synchroniseert de doelen en initiatieven met de uitvoeringspartners en TBO-v. Ze organiseert en verdeelt de verantwoordelijkheden, met name voor de aanvraag en verantwoordingscyclus. Ze houdt de samenhang, voortgang en prioriteiten in de gaten.

Rollen partners

De uitvoerende partners in het Betrekken bij Groen programma zetten zich met eigen én gezamenlijke activiteiten in voor het behalen van de doelen. Daarbij hebben zij ieder een duidelijke rol richting hun doelgroepen.

IVN Natuureducatie

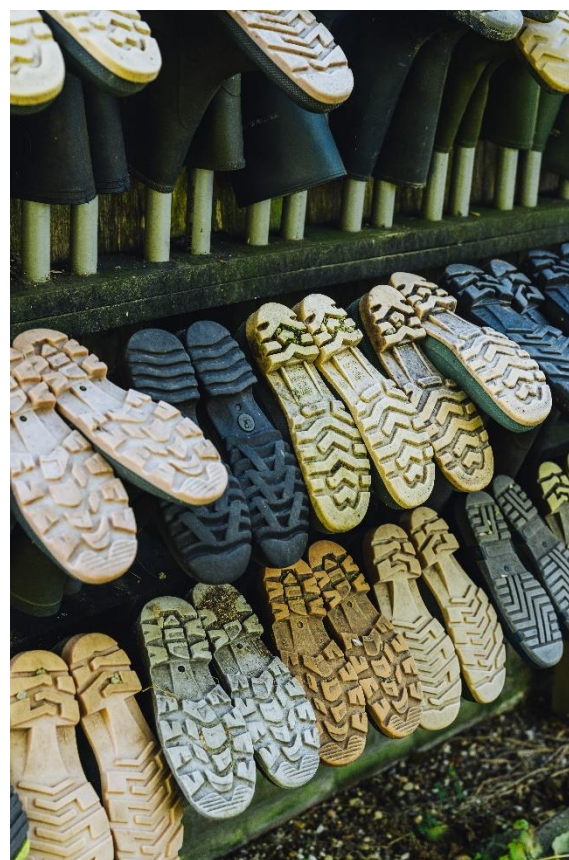
Laat kinderen en volwassenen beleven hoe leuk, gezond én belangrijk natuur is. We inspireren met natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes. IVN Noord Holland kent 10 lokale afdelingen waar vrijwilligers excursies, kinderactiviteiten of bijvoorbeeld lezingen organiseren. Veel vrijwilligers zijn lid van een werkgroep of nemen deel aan lokale projecten zoals het vergroenen van een schoolplein. De lokale vrijwilligersafdelingen worden ondersteund door IVN beroepskrachten.

Landschap Noord-Holland

Gaat langjarige samenwerkingen aan met vrijwilligersgroepen onder specifieke voorwaarden. Inmiddels zijn er 140 beheergroepen en 22 boerenlandvogelgroepen bij ons aangesloten. Deze groepen faciliteren we bij hun bestaande werk, met gereedschap en materialen, advies en cursussen, stimuleren hen om bij te dragen aan nieuwe ontwikkelingen, innoveren ons aanbod en we zorgen voor een energiek netwerk om kennis en ervaring uit te wisselen.

Natuur en Milieufederatie Noord-Holland

Heeft een rol als verbinder en kennismakelaar richting beleidsmedewerkers die werken aan het realiseren van een Basiskwaliteit Natuur in Noord-Holland via allerlei thema's. Ze brengt inspirerende voorbeelden en praktische handvatten voor beleidsmedewerkers onder de aandacht. Ze zorgt voor slimme onderlinge verbindingen tussen gemeenten onderling, TBO's, diverse initiatieven en bedrijven en natuurlijk de groene vrijwilliger. Ook identificeert MNH kansen voor samenwerking waar mogelijk en brengt partijen en kennis bij elkaar. Zij kunnen signalen goed oppikken omdat zij samenwerken met zo'n 100 betrokken lidorganisaties, een breed netwerk aan geïnteresseerden en diverse partners.

Samenwerking

De samenwerking tussen de TBO's op het gebied van vrijwilligersondersteuning heeft, sinds het begin van Betrekken bij Groen in 2014, vaste vormen aangenomen. De gezamenlijke Dialoogdag en de website Vrijwillig Groen, met een gezamenlijk opleidingsprogramma, zijn resultaten van die samenwerking. Het TBO-d heeft een klankbordgroep afgevaardigd voor de sturing van Betrekken bij Groen. Verder is er het TBO-v-overleg voor de vrijwilligerscoördinatoren van de TBO's. Zij wisselen kennis uit en bespreken de inhoudelijke uitwerking van het programma Betrekken bij Groen. De provincie, andere overheden, soortenorganisaties, bedrijven, onderwijs en onderzoeksorganisaties worden op andere manieren betrokken bij Betrekken bij Groen. Het Betrekken bij Groen Fonds draagt mede bij aan het vormen van het netwerk. Via het fonds ontmoeten de TBO's andere partijen en blijven zij op de hoogte van ontwikkelingen in burgerinitiatieven.

Het goede voorbeeld

We nemen in dit programma zelf het goede voorbeeld en kiezen voor duurzame inkoop en vervoer:

- Catering vegetarisch, lokale producten en biologisch.
- Stimuleren van carpoolen en/of reizen met het OV.
- We kopen zoveel mogelijk accugedreven machines.
- We zorgen voor efficiëntie in al onze processen om verspilling in reisbewegingen en materialen tegen te gaan.

Monitoring en rapportage

De voortgang wordt jaarlijks gerapporteerd aan de klankbordgroep en de provincie Noord-Holland in een tussenrapportage en een eindrapportage voor de vaststelling van de subsidie.

We evalueren de aanpak en het effect van onze inspanningen.

- We maken elk jaar een analyse van de inspanningsevaluaties, de ontwikkelingen en de budgetten. Op basis daarvan wordt het jaarlijkse werkplan samengesteld.
- We maken inzichtelijk welke impact we maken door aan het eind van de periode een nieuw Vrijwilligerstevredenheidsonderzoek uit te voeren en blijvend te werken aan evaluatie.

Wat niet: Afbakening

Het programma is behoorlijk breed opgezet, waardoor er door betrokkenen verwachtingen kunnen ontstaan. Er zijn een aantal grenzen in thema's en doelgroepen:

Vanuit de provincie Noord-Holland is het volgende aangegeven: Stadsnatuur en stadslandbouw zijn manieren om mensen in contact te brengen met natuur of de herkomst van hun voedsel. De provincie staat positief tegenover deze initiatieven, maar beschouwen ze primair als een taak van gemeenten. De ondersteuning van beroepskrachten in natuur- en milieueducatie wordt niet beschouwd als verantwoordelijkheid van de provincie.

De uitvoeringspartners stellen digitale informatie, het Betrekken bij Groen Fonds en het platform Vrijwillig Groen beschikbaar voor iedereen die wil bijdragen aan de natuur in Noord-Holland. De concrete producten en diensten (zoals cursussen, advies, uitleen gereedschappen en bijeenkomsten) voor de vrijwilligers zijn over het algemeen alleen voor de groepen die direct verbonden zijn met de TBO-organisaties.

De werkzaamheden die zijn gefinancierd binnen andere provinciale subsidies zoals SNL en Anlb worden niet uitgevoerd binnen dit programma.

Het Netwerk Groenblauwe gemeenten is een breed netwerk, maar er zal bij de activiteiten en kennisdeling niet specifiek worden gericht op beleidsuitvoering.

Literatuurlijst

- Mattijssen, T.J.M., T.A. de Boer, R. Michels, D. van Wonderen (2024). De inzet van burgers voor natuur en groen in Nederland; Een representatieve enquête onder groene vrijwilligers.
- Elands, B.H. & E. Turnhout, (2009) Burgers, beleid en natuur: tussen draagvlak en betrokkenheid.
- CLO (2024). [Living Planet Index Nederland, 1990-2023](#) (indicator 1569, versie 10, 11 december 2024), www.clo.nl. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Den Haag; PBL Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag; RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven; en Wageningen University and Research, Wageningen.
- J. Arends, Vrijwilligerswerk 2023 (CBS, 2024).
- WUR Wageningen University & Research Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOT-rapport 162

Colofon

Uitgave:

Landschap Noord-Holland
IVN Natuureducatie
Natuur en Milieufederatie Noord-Holland
In samenwerking met het TBO

Maart 2025

Dit zijn in dit programma de samenwerkende terreinbeherende organisaties in Noord-Holland:

Amsterdamse bos, Goois Natuurreservaat,
IVN Noord-Holland, Landschap Noord-Holland,
Natuur en Milieufederatie Noord-Holland, Natuurmonumenten,
PWN, Recreatie Noord-Holland, Recreatieschap West-Friesland,
Staatsbosbeheer en Waternet.

Dit programma wordt gefinancierd door
Provincie Noord-Holland en valt onder het
programma Groen Kapitaal

Tekst en redactie: Nienke Kwikkel,
Sandra Greeuw en Minella Haazelager

Contact: Nienke Kwikkel,
n.kwikkel@landschapnoordholland.nl

Foto's: IVN en Landschap Noord-Holland

Vormgeving: Ingrid Bijvoet

